

The contemporary state and the efficiency of use of land resources of Ternopil region in the article have been analyzed. The structure of the land reserves in the region has been studied. It reflects the peculiarities of land use and the main of it is the agriculture land use.

Ternopil region is traditionally characterized as agricultural region with well-developed agricultural production.

The main part of land reserves of the region is agriculturally used lands 1048, 2 ha (75, 7%).

In the structure of agriculturally used lands the croplands have 81,8% that is the level of ploughness is high not only in the region but of the agriculturally used lands as well. The highest index of ploughness of agriculturally used lands in the central and southern parts of region is over 80 %. The part of agriculturally used lands in different administrative districts is from 56,7 to 85,7% out of all the area of the lands.

Sizeable areas of agriculturally used lands in the region have defined the high level of agricultural development.

To analyze the efficiency of the use of land resources potential of Ternopil region the following marks have been used: fruitfulness of agricultural plants, agricultural gross production (total amount for a person and for 100 ha of agriculturally used lands), production of main types of agricultural items for a person.

In 2016 the agricultural gross production had made for 8523,8 mil grn, which is 3,4% of the general agricultural gross production in Ukraine. In the structure of agricultural gross production the plant production takes the largest part (over 70%).

Fruitfulness is an important natural index of effectiveness of using agriculturally used lands, which defined both by influence of natural and economic factors.

The analysis of dynamics of agricultural production states that the main manufacturers of this kind of production since 2012 are the agricultural enterprises. Over long period of time 2000-2012 years the main part of agricultural production (70% and more) have been produced in people's households.

The indexes of effective use of land resources potential of Ternopil region are defined and analyzed, general agricultural gross production, the agricultural production for a person, fruitfulness of agricultural plants. These indexes reflect the tendency of increase the effectiveness of agricultural production.

Key words: land resources, land resources potential, effectiveness, agricultural land use, agricultural development.

Надійшла 18.05.2018р.

УДК 502.3/911.6

Ігор КУЗИК

ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті предметом дослідження виступи геоecологічні проблеми збалансованого землекористування об'єднаних територіальних громад. Адміністративна реформа України, націлює на розробку нових, науково обґрунтованих підходів, до використання земельних ресурсів новостворених адміністративних одиниць. Особливо це питання є актуальним для Тернопільської області, оскільки природно-ресурсний потенціал земельних ресурсів є найвищим в Україні за рахунок високої частки продуктивних земель.

Основною метою дослідження було висвітлити геоecологічні проблеми раціонального землекористування територіальних громад. У статті проведено просторовий аналіз земельних угідь сорока об'єднаних територіальних громад Тернопільської області. Оцінено частку лісовкритих земель, яка у більшості громад становить менше 20%, розораності – 60-70% та залуженості – 13%. Це у свою чергу формує дисбаланс у співвідношенні природних та господарських угідь, як 26:74% відповідно. Тоді, як згідно науково обґрунтованих норм таке співвідношення повинно становити 40:60%.

У зв'язку з цим нами запропоновано ряд оптимізаційних заходів, для вирішення основних геоecологічних проблем землекористування об'єднаних територіальних громад. Обґрунтовано ключові напрямки забезпечення раціонального використання земельних ресурсів на засадах збалансованого розвитку території. В перспективі передбачено розробку оптимізаційної моделі землекористування на основі ландшафтно-адаптованого використання земель. Реалізація такого підходу є найбільш ефективною та економічно рентабельною на сучасному етапі формування земельних відносин в Україні.

Ключові слова: земельні угіддя, земельний фонд, об'єднані територіальні громади, лісистість, розораність, природні угіддя, землекористування.

Постановка проблеми. Системні зміни, які сьогодні відбуваються в Україні, потребують наукових обґрунтувань та зважених рішень. Зміна адміністративно-територіально устрою нашої держави веде до нового формату використання природних ресурсів тої чи іншої громади. У зв'язку з цим постає питання інвентаризації наявних природних ресурсів в нових адміністративних одиницях. А врахо-

вуючи те, що найвищий природно-ресурсний потенціал Тернопільської області, в межах якого утворилося 40 об'єднаних територіальних громад, притаманний земельним ресурсам, питання використання цього ресурсу є найбільш важливим. Земельні угіддя виступають основним засобом формування структури господарства, а відповідно і наповнення бюджетів новостворених адміністративних

одиниць. Громади часто задаються питанням вільних земельних ділянок, їх цільовим призначенням, для надання у довгострокову оренду інвесторам. Тому вивчення геоекологічних аспектів землекористування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є актуальним та своєчасним, оскільки ці адміністративні одиниці є новоствореними і подібні дослідження ще не проводились.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням проблем природокористування об'єднаних територіальних громад займається вузьке коло науковців. Часто питання такого характеру піднімають громадські активісти, новообрані керівники громад та різні міжнародні організації, які сприяють реформі місцевого самоврядування в Україні. Серед найсучасніших наукових досліджень слід зазначити: праці І.В. Патоки, О.М. Кобзара, С.В. Хлобистова, В. Матюха, І. Бистрякова, Д. Клинового [1]. Вивченням проблем землекористування територіальних громад займається професор Тертяк А.М. [6]. В галузі управління земельними ресурсами в умовах децентралізації свої дослідження також проводила О.О. Костишин [4] та ряд інших фахівці. Проблеми оптимізації землекористування адміністративних районів Поділля, які в сучасних умовах трансформувались в ОТГ, висвітлені у працях Царика Л.П. [8,9], Герасимів З.М [2]. Проблематикою адміністративно-територіальної реформи України та формуванням спроможних громад також займаються: Заставецька Л. [3], Олійник Я. [5], Ганущак Ю., Дністрянський М., Новицька С. та інші.

Виклад основного матеріалу. На даному етапі адміністративно-територіальної реформи України, в Тернопільській області повністю сформовано та функціонує 40 об'єднаних територіальних громад. Загальна площа земель під територіальними громадами становить 547718 га або 40% території області, де проживає близько 1 млн. осіб [10]. Тернопільська область лідирує серед областей України за кількістю новостворених адміністративних одиниць. На Тернопільщині сформувались як великі, за площею та кількістю населених пунктів громади, так і малі. Серед найбільших це Шумська (об'єднала 19 сільських рад площею 50 тис. га), Підволочиська та Зборівська (по 17 сільських рад відповідно); серед найменших, які об'єднали по 2 сільські ради – це Гримайлівська, Колодненська, Коцюбинська, Лопушненська, Почаївська, Товстенська, Трибухівська та Черняхівська.

Попри проблеми водопостачання та водовідведення, утилізації твердих побутових відходів, організації рекреаційних зон, в громадах актуальним є питання збалансованого землекористування. Аналіз структури земельних угідь ОТГ Тернопільської області показав значну їх диференціацію та відмінність від науково обґрунтованих норм. Новостворені адміністративні одиниці характеризуються високою сільськогосподарською освоєністю території – 78% (з яких 65% - рілля) та низькою лісистістю – 11% (при нормі 23-40%), під забудовою зайнято близько 5% земель. Узагальнена структура землекористування 40 ОТГ Тернопільської області наведена на рисунку 1.

Як і більшість території Тернопільської області, землі ОТГ на 60-70% розорані. Частина лук та пасовищ, у загальній структурі землекористування становить лише 13%, більше 10% займають ліси та лише 2% - водоболотні угіддя. Все це у свою чергу формує незадовільну структуру землекористування із часткою природних угідь 26% (рис.2). Тоді як оптимальна частка природних угідь будь-якої території повинна складати 50-60%. Адже саме 60% природних угідь необхідно геосистемі для підтримання динамічної рівноваги та виконання нею основних стабілізаційних і регенеративних функцій [8].

На основі аналізу структури землекористування, де враховувалось співвідношення між сукупністю природних і господарських угідь, проведена типологія ОТГ Тернопільської області. За її результатами виділено п'ять типологічних груп:

1. В межах Тернопільської області немає жодної об'єднаної громади, яку можна було б зарахувати до першої типологічної групи із найсприятливішою структурою землекористування, у якій частка природних угідь є вищою 60%.

2. Дві громади (Коропецька та Шумська) відносяться до другої типологічної групи із сприятливою структурою земельних угідь, де частка природних угідь становить 50 – 60%.

3. Третя типологічна група представлена п'ятьма ОТГ (Золотопотіцька, Борсуківська, Дорогичівська, Почаївська та Саранчуківська) з відносно сприятливою структурою землекористування, часткою природних угідь 40–49%.

4. До четвертої групи також належать п'ять громад (Байковецька, Борщівська, Великодеркальська, Вишнівецька та Скала-Подільська) із часткою природних угідь 30-39%.

П'яту групу формує 28 ОТГ з вкрай несприятливою структурою земельних угідь, частка природних угідь є меншою за 30% (Більче-Золотецька, Васильковецька, Великогаївська, Гримайлівська, Гусятинська, Заводська, Залозецька, Зборівська, Золотониківська, Іванівська, Козлівська, Колиндянська, Колод-

ненська, Коцюбинська, Лановецька, Лопушенська, Мельниця-Подільська, Микулинецька, Новосільківська, Озернянська, Підволочиська, Скалатська, Скориківська, Терехівська, Товстенська, Трибухівська, Хоростківська та Чернихівська).

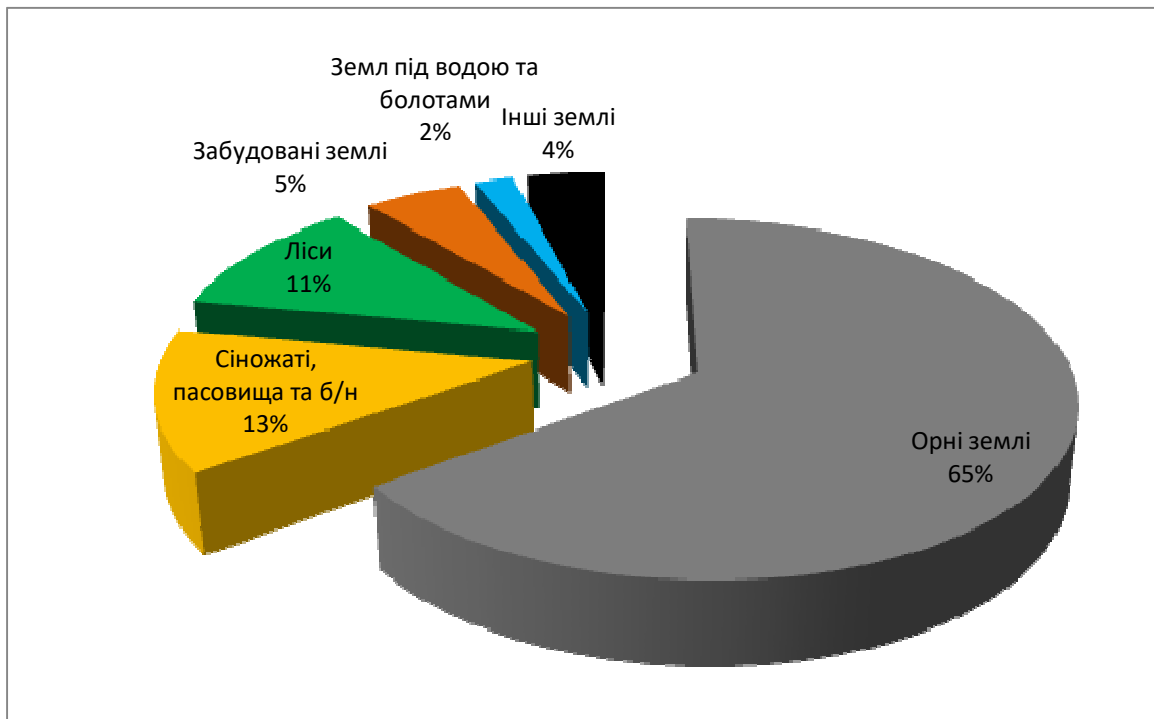

Рис 1. Узагальнена структура землекористування об'єднаних територіальних громад Тернопільської області

Рис.2 Співвідношення частки природних та антропогенних земель у структурі землекористування ОТГ Тернопільської області, %

Таким чином, виходячи із вище наведених даних можна зробити висновок, що більшість територіальних громад Тернопільщини характеризуються розбалансованою структурою землекористування (табл. 1). Провівши більш детальний аналіз структури землекористування ОТГ можна зауважити, що найвища частка природних угідь притаманна Коропецькій громаді (53%), Шумській (52%), Золотопо-

тіській (49%) та Борсуківській (46%). Найнижча частка природних угідь спостерігається відповідно у Товстенській громаді (7%), Іванівській (11%), Залозецькій та Хоростківській (14%).

Матеріали таблиці 1 показують, що в межах Тернопільської області лише 4 ОТГ володіють нормативним показником лісистості: Коропецька (35%), Шумська (34%), Золото-

потічка (29%) та Дорогичівська (24%). Тоді як більшість громад характеризується лісистістю менше 20%. Хоча в період експоненціального зростання вартості енергетичних та паливних ресурсів, ліси відіграють не лише екологічну, але і економічну та навіть страте-

гічну роль. Тому збільшення площі лісовкритих земель на території об'єднаних громад, нарощення лісоресурсного потенціалу є вкрай важливим та потребує науково обґрунтованих практичних рекомендацій.

Таблиця 1

Структура земельних угідь ОТГ Тернопільської області, %

№	ОТГ	Орні землі	Сіножаті пасовища та б/н	Ліси	Забудовані землі	Землі під водою та болотами	Частка природних угідь
1	Байковецька	55,5	17	12,5	9	0,5	30
2	Більче-Золотецька	70	7,5	11,5	7	3	22
3	Борсуківська	35,5	25	15	14	6,5	46
4	Борщівська	55	9	22	8,5	2	33
5	Васильковецька	75	9,5	7	5	1	18
6	Великогаївська	70	15	6,5	5	0,5	22
7	Великодедеркальська	62	1	6,5	3,5	-	30
8	Вишнівецька	60	18,5	10,5	6	1,5	31
9	Гримайлівська	76	12	3,5	5,5	1	17
10	Гусятинська	58,5	6,5	14	14,5	2,5	23
11	Дорогичівська	53	12,5	24	3,5	2	42
12	Заводська	62	9	7	7,5	5,5	22
13	Залозецька	76	9	5	2	0,2	14
14	Зборівська	71	18	1	4	1	20
15	Золотниківська	77	13	3	3,5	1,5	18
16	Золотопотіцька	42,5	18	29	3,5	1,5	49
17	Іванівська	83	9	0,5	3	1,5	11
18	Козлівська	80	12	2,5	3,5	1	15
19	Коліндянська	82	10	2	5	1	13
20	Колодненська	73,5	8,5	10,5	2,5	1,5	21
21	Коропецька	40	16,5	35	3	1	53
22	Коцюбинська	71	8,5	12	3	4	25
23	Лановецька	66,5	23	2	7	1,5	26
24	Лопушенська	66,5	12	13		0,5	25
25	Мельниця-Подільська	65	8,5	12,5	5	4,5	26
26	Микулинецька	77,5	9,5	3	5	2	15
27	Новосільська	75,5	10,5	6,5	4	1,5	19
28	Озерянська	66,5	4,5	17	4	1,5	23
29	Підволочиська	72	11	6	5	1,5	20
30	Почаївська	45	12	24	6,5	4	40
31	Саранчківська	53	16	22	3	1,5	40
32	Скала-Подільська	60	12	18	6	1,5	32
33	Скалатська	77	8	7	4	1	16
34	Скориківська	75,5	15	1	3	3,5	20
35	Теребовлянська	67	9	13	5,5	1	23
36	Товстенська	80	5	1	8,5	1	7
37	Трибухівська	74	10	7	4	3	20
38	Хоростківська	78	9	3	6	1,5	14
39	Черніхівська	67	12	10,5	7	1	24
40	Шумська	41	16	34	2	1,5	52

Щодо розораності території ОТГ Тернопільської області, то найвищими показниками характеризуються Іванівська (83%), Коліндянська (82%), Козлівська і Товстенська (80%) громади. В сільських громадах розорані землі часто примикають до річок, ставків та меліоративних каналів, чим завдають значної шкоди водному середовищу. Тому розорювати

водоохоронні та прибережні смуги категорично заборонено, їх навпаки потрібно озеленювати або задерновувати. Адже пасовища, сіножаті та вигони виконують земле- та водозахисні функції в межах річкових долин і схилових місцевостей.

Отже, проаналізувавши структуру земельних угідь ОТГ Тернопільської області можна

зробити **висновок**, що основними геоecологічними проблемами землекористування новостворених громад є: розбалансованість структури землекористування, висока частка розораних земель (60-70%), низька лісистість (11%), а відповідно і частка природних угідь (26%). Висока антропоізація земельних ресурсів ОТГ (74%) призводить до несприятливих процесів деградації та виснаження ґрунтового покриву, зниження родючості, ерозії, яротворення та неефективного використання земель із потенційною їх втратою. Пори високу хімізацію земельних угідь та внесення надмірної кількості мінеральних добрив, раціональне землекористування також відіграє важливу роль в агровиробничій діяльності, на якій спеціалізуються практично усі ОТГ нашої області. Процес вирішення геоecологічних проблем землекористування новостворених громад Тернопільщини повинен розпочатися із оптимізації структури земельних угідь:

- збільшення площ лісовкритих земель (висаджування лісів на малопродуктивних та

високоеродованих землях, вздовж доріг, річок, меліоративних каналів, навколо діючих сміттєзвалищ, ставків, озер, на пустирях та неугіддях, взяття на облік самосів лісу, розроблення проектної документації та зміна цільового призначення земельних ділянок під заліснення);

- зменшення розорюваності шляхом виведення з обробітку малопродуктивних та викоєродованих земель, організувавши ландшафтно-адаптоване їх використання, розвиток садівництва та сільського господарства із ягідною спеціалізацією;

- рекультивация порушених земель та закинутих кар'єрів, облаштування рекреаційно-оздоровчих зон, збільшення площ земель рекреаційного та природоохоронного призначення (створення заповідних об'єктів, як локальних так і регіональних масштабів), відновлення ставкового господарства;

- реформування еколого-економічних відносин землекористування, збільшення ставок земельного податку та рентної плати за землю.

Література:

1. Бистряков І. Децентралізація управління природними ресурсами / І. Бистряк, Д. Клиновий, В. Матюха // Наукові статті: Екологія, IT інновації та захист довкілля [Електронний ресурс]. Режим доступу – <http://ecoukraine.org>.
2. Герасимів З.М. Оптимізація землекористування східної частини Опілля (в межах Тернопільської області) // Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль, 2006. – №1. – С. 176-180.
3. Заставецька Л.Б. Проблеми здійснення адміністративно-територіальної реформи в Україні / Л.Б. Заставецька // Матеріали Всеукраїнської конференції з участю закордонних учених, присвяченої 70-річчю кафедри економічної і соціальної географії ЛНУ імені Івана Франка / [відп. ред. проф. О.І. Шаблій]. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. – С. 98-103.
4. Костишин О.О. Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації. / О.О. Костишин // II Міжнародна Науково-практична конференція. Розвиток економічної системи в умовах глобалізації. – Полтава, 2015. – С. 68-70.
5. Олійник Я.Б. Формування спроможних територіальних громад в Україні: переваги, ризики, загрози / Я.Б. Олійник, П.О. Остапенко. – Український географічний журнал. – 2016. – № 4. – С. 37-44.
6. Тертяк А.М. Інституційні заходи щодо підвищення ефективності управління планування розвитку землекористування територіальних громад в межах територій сільських (селищних, міських) рад // А.М. Тертяк. [Електронний ресурс]. Режим доступу – dea.gov.ua.
7. Хлобистов Є. Децентралізація висуває нові вимоги до екологічної політики / Є. Хлобистов, О.Кобзар, І. Патока // [Електронний ресурс]. Режим доступу – <http://ecos.kiev.ua>.
8. Царик Л.П. Природоохоронні пріоритети ландшафтно-екологічної оптимізації території Поділля / Л.П. Царик // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія : Географія. – Тернопіль : Видавн. відділ ТНПУ. –2008. – № 1 (випуск 23). – С. 199-205.
9. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку природоохоронних систем Поділля: концептуальні підходи, практична реалізація / Л.П. Царик – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 320 с.
10. Державний сайт Децентралізація. [Електронний ресурс]. Режим доступу - <http://decentralization.gov.ua/areas/0352>

References:

1. Bystrjakov I. Decentralization of natural resources / I. Bystrjak, D. Klynovyj, V. Matyuka // Naukovi statii: Ekologija, IT innovacii' ta zahyst dovkillja [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu – <http://ecoukraine.org>.
2. Gerasymiv Z.M. Optymizacija zemlekorystuvannja shidnoi' chastynty Opillja (v mezhah Ternopil's'koi' oblasti) // Naukovi zapysky TNPU. Serija: geografija. – Ternopil', 2006. – №1. – S. 176-180.
3. Zastavec'ka L.B. Problemy zdijsnennja administratyvno-terytorial'noi' reformy v Ukraїni / L.B. Zastavec'ka // Materialy Vseukrai'ns'koi' konferencii' z uchastju zakordonnyh uchenyh, prysvjachenoi' 70-richchju kafedry ekonomichnoi' i social'noi' geografii' LNU imeni Ivana Franka / [vidp. red. prof. O.I. Shabliij]. – L'viv: L'viv's'kyj nacional'nyj universytet imeni Ivana Franka, 2015. – S. 98-103.
4. Kostyshyn O.O. Upravlinnja zemel'nyh resursamy v umovah decentralizacii'. / O.O. Kostyshyn // II Mizhnarodna Naukovo-praktychna konferencija. Rozvytok ekonomichnoi' systemy v umovah globalizacii'. – Poltava, 2015. – S. 68-70.
5. Olijnyk Ja.B. Formuvannja spromozhnyh terytorial'nyh gromad v Ukraїni: perevagy, ryzyky, zagrozy / Ja.B. Olijnyk, P.O. Ostapenko. – Ukraїns'kyj geografichnyj zhurnal. – 2016. – № 4. – S. 37-44.
6. Tertjak A.M. Instytucijni zahody shhodo pidvyshhennja efektyvnosti upravlinnja planuvannja rozvytku zemlekorystuvannjam terytorial'nyh gromad v mezhah terytorij sil's'kyh (selyshhnyh, mis'kyh) rad // A.M. Tertjak. [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu – dea.gov.ua.

7. Hlobystov Je. Decentralizacija vysuvaje novi vymogy do ekologichnoi' polityky / Je. Hlobystov, O.Kobzar, I. Patoka // [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu – <http://ecos.kiev.ua>.
8. Caryk L.P. Pryrodohoronni priorityty landshaftno-ekologichnoi' optymizacii' terytorii' Podillja / L.P. Caryk // Naukovi zapysky TNPU im. V. Gnatjuka. Serija : Geografija. – Ternopil' : Vydavn. viddil TNPU. –2008. – № 1 (vyпуск 23). – S. 199-205.
9. Caryk L.P. Geografichni zasady formuvannja i rozvytku pryrodohoronnyh system Podillja: konceptual'ni pidhody, praktychna realizacija / L.P. Caryk – Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky, 2009. – 320 s.
10. Derzhavnyj sajт Decentralizacija. [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu - <http://decentralization.gov.ua/areas/0352>.

Аннотация:

Игорь Кузык. ГЕОЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВ ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ.

В статье предметом исследования являются геоэкологические проблемы сбалансированного землепользования объединенных территориальных общин. Административная реформа Украины, обязывает разработать новые, научно обоснованные подходы, к использованию земельных ресурсов новых административных единиц. Особенно этот вопрос актуален для Тернопольской области, поскольку природно-ресурсный потенциал земельных ресурсов является самым высоким.

Основной целью исследования было осветить геоэкологические проблемы рационального землепользования территориальных общин. В статье проведен пространственный анализ земельных угодий сорока объединенных территориальных общин Тернопольской области. Оценена доля лесовскрытых земель, которая в большинстве общин составляет менее 20%, распаханности - 60-70% и залужености - 13%. Это в свою очередь формирует дисбаланс в соотношении природных и хозяйственных угодий, как 26:74% соответственно. Тогда, как согласно научно обоснованным нормам такое соотношение должно составлять 40:60%.

В связи с этим нами предложен ряд оптимизационных мероприятий, для решения основных геоэкологических проблем землепользования объединенных территориальных общин. Обоснованно ключевые направления обеспечения рационального использования земельных ресурсов на основе сбалансированного развития территории. В перспективе предусмотрена разработка оптимизационной модели землепользования на основе ландшафтно-адаптированного использования земель. Реализация такого подхода является наиболее эффективной и экономически рентабельной на современном этапе формирования земельных отношений в Украине.

Ключевые слова: земельные угодья, земельный фонд, объединенные территориальные общины, лесистость, распашка, природные угодья.

Abstract:

Ihor Kuzyk. GEO-ECOLOGICAL PROBLEMS OF A LAND USE OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES OF TERNOPIL REGION.

In the article, the subject of the study are geoecological problems of balanced land use of joint territorial communities. Administrative reform of Ukraine, obliges to develop new, scientifically based approaches, to the use of land resources of new administrative units. Especially this issue is relevant for the Ternopil region, since the natural resource potential of land resources is the highest.

The main goal of the study was to highlight the geoecological problems of rational land use of territorial communities. The spatial analysis of the land areas of the forty joint territorial communities of the Ternopil region is carried out in the article. The share of forest lands is estimated, which in most communities is less than 20%, Plowing - 60-70% and zaluzhenosti - 13%. This, in turn, creates an imbalance in the ratio of natural and economic land, as 26: 74%, respectively. Then, according to scientifically justified norms, this ratio should be 40: 60%.

In this regard, we proposed a number of optimization measures to address the main geo-ecological problems of land use of joint territorial communities. The key directions of ensuring rational use of land resources based on balanced development of the territory are substantiated. In the future, the development of an optimization model of land use based on landscape-adapted land use is envisaged. The implementation of this approach is the most effective and economically viable at the present stage of the formation of land relations in Ukraine.

Geo-ecological problems of a balanced land use of the united territorial communities are the subject of the research in this particular article. Public administration reform in Ukraine obliges to elaborate new, scientifically substantiated approaches to the use of land resources of the newly created administrative units. This question is particularly actual for Ternopil region because of the highest naturally resourceful potential of a land resources.

The main objective of the research was to reveal the geo-ecological problems of a rational land use of the territorial communities. The spatial analysis of a land territory of the 40 united territorial communities of Ternopil region was conducted in this article. The key problems of a forest area, which in most communities is less than 20%, plowing (60-70%) and a part of natural territory (26%).

The analysis of the land use have shown a major discordance with the scientifically substantiated norms. The great part of anthropogenic land sand a small part of natural force to elaborate and to introduce an optimal models of a balanced land use. It will be the most effective on the stage of the formation of a new agricultural relations in Ukraine

Key words: land territory, land fund, united territorial communities, forests, plowing, natural lands.